

Govor visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih naroda

G. predsjedniče, Vaše Ekscelencije, dame i gospodo,

Dozvolite mi da na početku iskoristim ovu priliku i zahvalim na suradnji onim članicama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda čiji mandati istječu krajem ove godine – Kolumbiji, Njemačkoj, Indiji, Portugalu i Južnoj Africi.

U godini koja je bila osobito teška za Vijeće sigurnosti, želim vam zahvaliti za spremnost da ohrabrite i podržite napore da se Bosna i Hercegovina povede dalje u pravcu ostvarenja našeg zajedničkog cilja uspostavljanja trajnog mira i stabilnosti.

Dozvolite mi također da iskoristim ovu priliku da poželim novoizabranim članicama Vijeća sigurnosti UN-a svaki uspjeh u njihovome radu u okviru Vijeća sigurnosti.

Mi koji radimo na terenu u Bosni i Hercegovini znamo da se i ubuduće možemo oslanjati na vašu potporu. Mi ćemo crpiti snagu iz toga u okruženju koje je i dalje puno izazova.

Naš cilj je pravedan i važan: dugoročni mir i stabilnost za Bosnu i Hercegovinu koja je trajno na putu integracije u EU i NATO. To je cilj kojemu je međunarodna zajednica i dalje čvrsto privržena i nakon više od dvadeset godina poslije međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine u travnju 1992. godine.

Ova privrženost našem zajedničkom cilju sa građanima Bosne i Hercegovine ponovno je snažno demonstrirana prigodom nedavne serije posjeta visokih zvaničnika Bosni i Hercegovini u izvještajnom periodu, kada su državna tajnica SAD-a Hillary

Clinton i visoka predstavnica EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Catherine Ashton zajedno posjetile Sarajevo, kao i ministar vanjskih poslova Velike Britanije William Hague nekoliko dana prije toga.

* * *

Dame i gospodo, protekla je puna godina otkako smo završili tranziciju i rekonfiguraciju međunarodnog prisustva u Bosni i Hercegovini, odvajanjem funkcije posebnog predstavnika EU od Ureda visokog predstavnika i objedinjavanjem iste unutar samostalne Delegacije EU. Zadovoljstvo mi je da mogu izvijestiti da su Delegacija EU i moj ured uspostavili vrlo tijesnu suradnju na terenu. Veleposlanik Peter Sorensen je izvanredno počeo posao i njegovo prisustvo je doista unijelo dašak svježine. Mi koordiniramo naše napore, tražimo sinergije i situacije u kojima svi dobijaju gdje god je to moguće.

Međutim, bez obzira koliko naša suradnja unutar međunarodne zajednice bila dobra, ona sama ne može dovesti do napretka. Sada se nalazimo duboko u fazi u kojoj će stupanj i brzina pomaka koje čini Bosna i Hercegovina biti određeni mogućnošću ili nemogućnošću vlasti u zemlji da dovedu do konkretnih rezultata.

Nažalost, ovdje se sada moram posvetiti manje pozitivnim događanjima, jer politički lideri ne ostvaruju rezultate koje su trebali ostvarivati 17 godina nakon potpisivanja Mirovnog sporazuma.

* * *

Kada sam se prije šest mjeseci obratio ovome tijelu, bilo je to s obazrivim optimizmom kada je riječ o smjeru u kojem zemlja ide. Nakon 15 mjeseci čekanja da politički lideri postignu dogovor, u veljači su konačno imenovani izvršni organi na državnoj razini. Trideset i prvog svibnja konačno je usvojen državni proračun.

Bilo je logično očekivati da sa vladom i proračunom nova koalicija odmah nadoknadi izgubljeno vrijeme i pozabavi se hitnim potrebama građana i preduvjetima za novu fazu procesa pridruživanja EU i NATO-u.

Na razočaranje brojnih u međunarodnoj zajednici, do toga nije došlo.

Umjesto toga, početkom lipnja počela su nastojanja da se rekonfigurira vladajuća koalicija, koja su i dalje na sceni i koja će se, nadam se, riješiti do kraja godine, nakon što bude izgubljeno još šest mjeseci.

Rasprave među političkim strankama odvukle su pozornost sa mnogo hitnijih izazova. Dok su druge zemlje u regiji išle naprijed, Bosna i Hercegovina je ostala u pozadini. Ova situacija je također spomenuta i u posljednjem izvješću o napretku koji je objavila Europska unija.

Pored zastoja u usvajanju zakona, političke stranke u Federaciji su povremeno, u žurbi da postignu promjene u vladajućoj koaliciji, zanemarivale ustavne i zakonske odredbe. Pitanje koje stranke čine vladajuću koaliciju nije nešto čime se treba baviti međunarodna zajednica. Međutim, kada se zanemaruje vladavina prava onda trebamo biti zabrinuti.

I dok na entitetskoj razini u Federaciji taj spor i dalje nije riješen, u posljednja dva tjedna vidjeli smo znakove da se približavamo formiranju nove koalicije na državnoj razini, i to između dvije stranke iz RS i Federacije koje su osigurale najviše glasova na općim izborima 2010. godine. Spremnost ovih stranaka da počnu ozbiljno razgovarati o konkretnim pitanjima je dobrodošla. Bez dijaloga i spremnosti da se radi na zdravim kompromisima ne može biti napretka.

Istodobno, od ključne je važnosti da ove stranke nastave sa svojim programom i da ne čine korake kojima bi poništile reforme koje su uz puno truda postignute kako bi se nadogradio Mirovni sporazum. Upravni odbor Vijeća za provedbu mira

dosljedan je u tom stavu.

* * *

Pitanje koje me još više zabrinjava je primjetan porast osporavanja Mirovnog sporazuma, posebice osporavanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine, kojemu smo svjedoci tijekom perioda na koji se odnosi ovo izvješće.

Puno puta u prošlosti sam vas izvješćivao o antidržavnoj, secesionističkoj retorici koja dolazi od sadašnjeg vodstva RS. Nažalost, ta retorika se znatno pojačala i pogoršala u posljednjih šest mjeseci.

Moje pisano izvješće navodi brojne primjere huškačkih izjava koje su davali najviši zvaničnici u RS.

Kako netko treba reagirati kada vodeći političar izjavi da mu se Bosna i Hercegovina gadi i da moli Boga za njezin skori raspad? Kako biste vi reagirali kada bi netko na isti način govorio o vašoj zemlji? Vjerujem da bismo bili zabrinuti i šokirani, i duboko razočarani.

Bilo bi pogrešno odbaciti ove riječi kao isprazne ili kao predizbornu retoriku. One su nadopunjavane u nekoliko proteklih godina sveobuhvatnim naporima da se ugrozi i, u nekim slučajevima, eliminira funkcionalnost države i njezinih institucija. Posljednja od mnogih državnih institucija koje je Republika Srpska pokušala ukinuti ili oslabiti su Oružane snage BiH, multietnička institucija koja je zavrjedila pohvalu za svoj doprinos mirovnim operacijama diljem svijeta, uključivši operacije koje je ovlastilo upravo ovo tijelo.

U svjetlu mandata koji mi je dodijelila međunarodna zajednica, mandata koji je Vijeće sigurnosti više puta ponovno potvrdilo, sa žaljenjem zaključujem da su ovi izazovi dovoljno zabrinjavajući da zaslužuju posebnu pozornost ovoga tijela. Vjerojatno ne postoji niti jedno pitanje koje je više ključno

za Mirovni sporazum od očuvanja jedinstva i teritorijalnog integriteta BiH. Stalna osporavanja države – uključivši redovito zagovaranje Republike Srpske za njezin raspad – moraju se ozbiljno shvatiti, osobito imajući u vidu povijest sukoba iz 1990-ih.

Ministar vanjskih poslova Velike Britanije William Hague je tijekom svoga nedavnog posjeta Bosni i Hercegovini jasno stavio do znanja da "Bosna i Hercegovina jedino može biti članica Europske unije kao jedinstvena, suverena država. Oni koji misle da postoji drugi put za Bosnu i Hercegovinu jednostavno griješe, a oni koji ugrožavaju državu Bosnu i Hercegovinu neće biti naši partneri."

Ovo je stajalište koje u potpunosti podržavam. Ova osporavanja su sasvim suprotna strateškom cilju potpune integracije Bosne i Hercegovine u euro-atlantske institucije, što su bosanskohercegovački organi vlasti zajednički utvrdili kao prioritet. Došlo je vrijeme da političari na visokim funkcijama prestanu s otvaranjem starih rana koje još uvijek zacjeljuju i konačno iskreno posvete svoju pozornost budućnosti Bosne i Hercegovine u Europskoj uniji i NATO-u.

* * *

U kontekstu događaja koje sam upravo opisao, nisam možda bio iznenađen, ali sam bio razočaran činjenicom da su vlasti postigle vrlo mali napredak glede ispunjavanja pet ciljeva i dva uvjeta za zatvaranje OHR-a.

Međutim, putem aktivnosti koje je preduzela međunarodna zajednica, došlo je do napretka po pitanju cilja koji se tiče Distrikta Brčko. Upravni odbor je 23. svibnja podržao moju odluku o zatvaranju OHR-a u Brčkom. Shodno tome, Ured u Brčkom sam zatvorio 31. kolovoza. Upravni odbor je također podržao odluku supervizora za Brčko da svoje aktivnosti suspendira od istog datuma.

Kao rezultat ovih aktivnosti od strane mog ureda i supervizora

za Brčko, otpočeli smo novu fazu u Distriktu Brčko gdje su lokalne vlasti preuzele punu odgovornost za svakodnevne poslove u Distriktu. Imajući u vidu naše nadležnosti prema Konačnoj arbitražnoj odluci, i supervizor i ja ćemo pomno pratiti tijek događanja u Distriktu Brčko.

Pored toga, prekretnica koju predstavlja presuda Ustavnog suda BiH po pitanju državne imovine ima značajne implikacije na rješavanje ovog pitanja, koje predstavlja drugi od pet ciljeva za zatvaranje OHR-a. Laički rečeno: odluka Suda potvrđuje prvenstvo državnog vlasništva nad javnom imovinom.

* * *

Nakon kampanje koja se rijetko bavila lokalnim pitanjima, lokalni izbori održani 7. listopada su uglavnom prošli bez incidenata.

Još jednom je Srebrenica bila u fokusu međunarodne zajednice – i to s pravom, imajući u vidu genocid koji je tamo počinjen. Jedan od visokorangiranih zvaničnika koji su posjetili Srebrenicu bio je i generalni tajnik UN-a Ban Ki-moon. Unatoč nekim kontroverzama oko registracije birača i brojanja glasova u Srebrenici, zahvalan sam što su izbori prošli bez većih incidenata. Rezultat izbora je da će načelnik općine biti iz reda bošnjačkog naroda, a da će mandati zastupnika u Skupštini općine biti ravnopravno podijeljeni između predstavnika Srba i Bošnjaka. Strane sada moraju zajedno raditi u duhu pomirenja, u interesu svih stanovnika Srebrenice. Dostojanstven život i suživot se moraju vratiti u Srebrenicu. Srebrenica mora ponovno živjeti u sukladnosti sa etimologijom svog imena, kao “srebreni grad”.

U gradu Mostaru, koji je još uvijek podijeljen grad pun ožiljaka, prilika da se promjena ostvari putem glasačkih kutija je i dalje na čekanju. Zbog kontinuiranog neuspjeha strana da provedu odluku Ustavnog suda oko izbornog sustava u Mostaru, grad je jedina zajednica u zemlji koja nije održala

lokalne izbore 7. listopada. Pošto ni nakon gotovo dvije godine otkad je Sud donio odluku dogovor nije na vidiku, moj ured je trenutačno angažiran kao posrednik sa ciljem da pomogne lokalnim stranama da usvoje domaće rješenje za provedbu odluke Suda bez daljnjeg odlaganja. Razgovori se nalaze u ključnoj fazi i vrijeme je da sve strane postignu kompromis i provedu odluku Suda.

Iskreno se nadam da ću vas naredni put kad budem podnosio izvješće izvijestiti da su izbori održani u Mostaru i da će zemlja u cjelini sustići svoje susjede u regionu.

* * *

Ekscelencije, dame i gospodo, dozvolite mi da završim iznoseći sljedeće.

Prvo, Bosna i Hercegovina ne može sebi priuštiti da i dalje i sve više zaostaje za drugim zemljama u regionu. Posljedice će biti teške – ekonomski, socijalno i politički.

Drugo, osporavanja Mirovnog sporazuma su postala tako učestala i izravna tijekom perioda izvješćivanja da zaslužuju posebnu pozornost. Osporavanje suvereniteta i budućnosti Bosne i Hercegovine kao države mora prestati. Međunarodna zajednica ne smije tolerirati takva osporavanja i moramo osigurati da posjedujemo i volju i sposobnost da ih obuzdamo. Time ćemo također dati i potporu naporima onih koji su spremni da rade za kolektivno dobro postizanjem trajnog mira i stabilnosti u euro-atlantskom okviru.

Nalazimo se u ključnoj fazi i moramo jasnije no ikad izraziti što očekujemo od političkih lidera Bosne i Hercegovine i što neće biti tolerirano. Moraju prestati sa ponašanjem koje vodi podjelama i konačno početi da vode ka punoj reintegraciji zemlje u interesu svih njezinih građana.

U tim naporima mogu se voditi primjerom kako je poslijeratna Europa izgrađena na temelju tolerancije, dijaloga i zdravog

kompromisa. Kako je to nedavno kazao njemački ministar vanjskih poslova Guido Westerwelle: riječ sukob je u Europi zamijenjena riječju suradnja.

Dozvolite mi da izlaganje završim inspirirajućom misli koju je izrazio generalni tajnik Ujedinjenih naroda kada je završavao svoj nedavni posjet Bosni i Hercegovini:

“U regionu koji se brzo mijenja nitko sebi ne može dozvoliti da zaostane. To traži kolektivno vođenje. To traži jedinstvo. To traži opredijeljenost radu i napretku, zajednički.”

Hvala.